

Jean-Pierre Roobrouck, voorzitter van de Vlaams-Rwandese vereniging *Umubano*

Ontwikkeling vergt vertrouwen, respect en kennis

De encycliek *Populorum Progressio* raakte Jean-Pierre Roobrouck uit Vichte (Anzegem) en zijn vrouw dermate dat ze naar Afrika vertrokken om er aan ontwikkelingswerk te doen, al was hij net vast benoemd in het onderwijs. Ze bleven in Rwanda tot de jaren 1990, waarna ze terugkeerden voor de studies van hun dochter, maar ook door de aanzwellende onheilsberichten. Door de vzw *Umubano* – het woord betekent vriendschap – blijft hij zich inzetten en verbonden weten met het land.

JAN GLORIEUX // "Ik was getroffen door de inhoud van de encycliek van paus Paulus VI over de ontwikkeling van de volkeren. Ik vond die visionair en las er een appel in mij om in de derde wereld te gaan inzetten. Ik polste naar mogelijkheden en kreeg de keuze tussen twee functies: in een technische dienst in Congo, betaald door de regering van president Joseph-Désiré Mobutu, of als leraar in de jezuïeten-hogeschool van Byimana, 'un trou', een godvergeven plek in Rwanda. Omwille van de zekerheid koos ik voor die laatste, maar de streek van Byimana bleek een mooi, heuvelachtig land te

zijn met vriendelijke, maar gereserveerde bewoners, en het werk was boeiend. Ik werkte er in het onderwijs, aanvankelijk als leerkracht en kort daarna als pedagogisch adviseur belast met de ontwikkeling van onderwijsprogramma's voor het vak Frans. Dat maakte dat we er tot 1990 zouden blijven.

Gezondheidscentra

Al snel raakte ik betrokken bij ontwikkelingsprojecten dankzij een goede vriend, Boniface Nguinzira, onderhandelaar voor de Rwandese regering bij de Akkoorden van Arusha en een van

Inspelen op materiële en spirituele noden

Jean-Pierre Roobrouck studeerde Romaanse filologie. Hij begon aan een traditionele onderwijsloopbaan in Tiel, maar gooide kort daarna het roer om en ging in Afrika lesgeven vanuit een christelijk geïnspireerde gedrevenheid. Al snel engageerde hij zich ook in projecten. "Bij ontwikkelingswerk vind ik vorming altijd bijzonder belangrijk. Ik acht het essentieel mensen over hun cultuur te laten nadenken en hen rationeel te vormen zodat ze hun tradities vanop afstand leren bekijken. Op die manier behouden ze alleen het positieve en laten ze zich bijvoorbeeld niet te zeer door bijgeloof en magisch denken leiden. Een thema dat ik bijzonder goed beschreven vind in het boek *De mensengenezers* van Koen Peeters", zegt Roobrouck. Hij werkte ook korte tijd voor CIDSE, de koepel van de christelijke Noord-Zuidorganisaties in Europa. "Ik was altijd onder de indruk van het werk van de witte paters, mensen 'met de voeten op de grond', die inspeelden op de materiële en spirituele basisnoden van de bevolking." (JG)

de slachtoffers van de genocide. Ik was in 1974 voor zijn huwelijk in zijn dorp in het noorden van Rwanda geweest en was zodanig getroffen door de ellende daar dat we samen een project rond gezondheidscentra en dorpsontwikkeling opzetten. Ik nodigde Belgische artsen uit om vorming te geven. Dat lukte dankzij n.n.n. en de bijdrage van de stad Kortrijk, maar ook doordat ambtenaren en zelfs een kolonel en een prefect uit de regio die in Kigali werkten, mee coördineerden. Ook christelijke zusters droegen bij, evenals de gemeente, die de eigenaar was van het centrum. Ook nu werkt het centrum nog perfect.

Intussen was in België in 1987 de groep *Umubano* ontstaan met diverse geëngageerde mensen uit Gent en Kortrijk. Een van hen, Willy Decavele uit Gullegem, leerde zelfs de lokale taal, het Kinyarwanda en bezocht het land geregeld. Hij had er contacten met een Vlaamse broeder die in Butare sociale woningen bouwde en met zusters in Ruhengeri. Dankzij hen kreeg de *Umubano*-werking vorm. Toen ik begin 1990 naar België terugkwam, werd ik bestuurslid en in 1992 voorzitter. Dat ben ik nog steeds, uit overtuiging, al hoop ik op aflissing.

Efficiëntie en vorming

Umubano werd in 1997 een ngo voor voedselzekerheid en stopte zijn losse noodhulpprojecten. Maar begin 2017 besloot de Belgische regering de wildgroei van ngo's aan banden te leggen, met het oog op professionalisering. Wij werkten nochtans deskundig met bescheiden middelen en aandacht voor de lokale gewoonten en mogelijkheden. Met slechts 4 procent overheadkosten waren we bovendien heel efficiënt. Door het verlies van het ngo-statuuut moeten we in de toekomst kleinschaligere projecten steunen. In mijn ogen zijn de grote organisaties bijzonder nuttig voor noodhulp omdat ze rampen met massale middelen snel kunnen indijken. Maar die schaalgrootte maakt soms misbruik mogelijk en kan de lokale werking hinderen.

Samen vernieuwen

Wij proberen met de Rwandese partners samen te werken en opteren daarbij voor erkende, lokaal verankerde organisaties met een stevige staat van dienst en rechtschapen lei-

ders, soms met een religieus geïnspireerde deontologie, die we kunnen vertrouwen. Een van hen is Pandamu. Zij organiseren lessen over de teelt van ananas, bananen, konijnen enzovoort. Ook de vrouwengroepen krijgen bij ons kans. Soms loopt het al eens mis, helaas. Vaak zijn gebrek aan inzicht of aan openheid voor rationele oplossingen de boosdoeners.

Geen machines zonder vorming

Een andere vaste partner is het CPPA Kisaro van broeder Cyriel Wieme, die met zijn kennis van de varkens- en de groententeelt de grondlegger werd van een vernieuwde landbouw in Kisaro. Zijn originaliteit zat in de ontwikkeling van 'radicale terrassen': horizontale terrassen in plaats van hagen en geulen om erosie te beperken. Hij introduceerde ook nieuwe varkensrassen. Het project groeide uit tot een opleidingscentrum waar jonge landbouwers naast hout- en metaalbewerking een degelijke opleiding kregen en waar kinderen school konden lopen. Vorming dus, altijd weer: wij sturen nooit machines zonder eerst in vorming te voorzien.

"Gebrek aan inzicht en openheid zijn boosdoeners."

Kunst en cultuur zijn geen focus in ons werk, maar in onze nieuwsbrief verwijzen wij altijd naar aspecten van de Afrikaanse cultuur: de traditionele overlevering, de literatuur, de dansen, het vlechtwerk, film. In 2004 organiseerden wij, dankzij de provincie Oost-Vlaanderen en curator Lode Van Pee, een tentoonstelling in het Caermersklooster in Gent rond de Imigongokunst, een geometrische kunstvorm op basis van koeienmest. Dat leidde ertoe dat imigongo nu internationaal erkend en gewaardeerd wordt. In juli 2015 hebben we een boek over het Rwandese hoogspringen gepubliceerd. Cultuur is zeker een dimensie van ontwikkeling." ■

Umubano.be

Voor Jean-Pierre Roobrouck, tot 1990 leerkracht en pedagogisch adviseur in Rwanda, zijn vorming en ontwikkeling één. © PATRICK HOLDERBEKE

ERRATUM

In het getuigenis met Jean-Pierre Roobrouck in *Tertio* nr. 951 van 2/5 slopen twee fouten. De quote had moeten luiden: "Gebrek aan inzicht en openheid zijn boosdoeners". Voorts kreeg Roobrouck de keuze leraar te worden bij de jezuïeten in Kikwit (Congo) of bij de maristen in Byimana (Rwanda).